

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Компенсація
моральної (немайнової) шкоди,
спричиненої юридичній особі

**Сергій Волочай, учасник АПУ,
директор SeLeV Consulting Group Ltd**

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

□ **Справа “Агротехсервіс проти України”
(Заява № 62608/00)**
РІШЕННЯ від 5 липня 2005 року

17. Суд зауважує, що вимога заявника щодо відшкодування майнової шкоди, пов'язана з невиплаченою заборгованості за рішенням суду, тобто з питанням, яке було визнане Судом як передчасне в рішенні щодо прийнятності. Порушення Конвенції, яке Суд знайшов у цій справі, обмежується **відсутністю правової певності**. Відповідно, не виникає питання щодо призначення відшкодування майнової шкоди. Залишається питання щодо немайнової шкоди. Суд, керуючись засадами справедливості, присуджує заявникові відшкодування в розмірі 5 000 ЄВРО в цьому зв'язку.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- **Українська Прес-Група” проти України”_1**
- (Заява №72713/01) рішення від 29 березня 2005 року
- Заявник стверджував, що матеріальна шкода відповідає сумі, яку він мав сплатити позивачу за рішеннями національних судів. Заявник вимагав 3000 гривень (588,12 ЄВРО) компенсації матеріальної шкоди.
- Заявник вимагав 33 000 ЄВРО компенсації моральної шкоди. Він стверджував, що в результаті винесення рішень національними судами **редакторський склад видання та журналісти були піддані тиску та цензурі і не могли вільно висловлювати свої погляди стосовно головних соціальних та політичних подій, які сталися в країні. Відповідно, газета втратила свою гостроту і глибокі аналітичні погляди. Як наслідок, тираж газети впав, декілька провідних журналістів і працівників залишило газету. Більше того, винесення судами таких рішень означало, що заявник опублікував неправдиву інформацію, що негативним чином позначилося на його репутації як засобу масової інформації.**

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- **Українська Прес-Група” проти України”_2**
- Уряд вважав обґрунтованою суму, яку вимагав заявник як компенсацію матеріальної шкоди. Проте Уряд стверджував, що сума, яку вимагав заявник як компенсацію моральної шкоди, була **надмірною і необґрунтованою**. Більше того, Уряд наполягав на **відсутності причинно-наслідкового зв'язку** між шкодою та стверджуваним порушенням статті 10 Конвенції. Уряд стверджував, що **сама констатація порушення становитиме достатню справедливую сатисфакцію** для заявника¹
- Суд знаходить, що існує причинно-наслідковий зв'язок між встановленим порушенням та матеріальною шкодою, яку зазнав заявник в результаті порушення його прав, передбачених статтею 10 Конвенції. Відповідно Суд присуджує заявнику повну суму вимоги, тобто 3000 грн. (588.12 ЄВРО) як компенсацію матеріальної шкоди. Крім того, **керуючись принципами справедливості та враховуючи всі обставини справ**, Суд присуджує заявнику суму в 33000 ЄВРО за завдану моральну шкоду.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

□ **СПРАВА "ТЕРЕМ ЛТД, ЧЕЧЕТКІН ТА ОЛІУС ПРОТИ УКРАЇНИ"**

(Заява № 70297/01) 18 жовтня 2005 року

- 53. Щодо відшкодування нематеріальної шкоди, Уряд просив Суд застосувати свою прецедентну практику у справах щодо невиконання судових рішень. Втім, **заявник не подав відповідну скаргу, відповідно, Суд не признає виплат.**

□ **В. Судові витрати**

- 54. **Заявник не надав жодних вимог** з цього питання протягом встановленого строку, Суд, відповідно, не признає виплат.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- **СПРАВА «ГАЗЕТА «УКРАЇНА-ЦЕНТР» ПРОТИ УКРАЇНИ»**
(Заява № 16695/04) 15 липня 2010 року

- 59. Суд переконаний, що між заявленою матеріальною шкодою і встановленим порушенням є причинно-наслідковий зв'язок. Однак підприємство-заявник **не надало жодних офіційних документів на підтвердження правильності своїх розрахунків** інфляційних витрат, відшкодування яких воно вимагало. Відповідно Суд присуджує підприємству-заявнику 8400 євро, що відповідає 52 500 гривням, сплаченим ним у жовтні 2003 року на виконання рішення суду від 10 грудня 2002 року. Суд відхиляє решту вимог підприємства-заявника щодо матеріальної шкоди. Крім того, **враховуючи, з однієї сторони, величину підприємства-заявника та його обласний статус, і з іншої – суму стягнутої з нього компенсації, так само як і негативний вплив провадження у справі щодо дискредитації**, Суд вважає, що обставини цієї справи вимагають присудження підприємству-заявнику відшкодування моральної шкоди. Здійснюючи свою оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує 5000 євро відшкодування моральної шкоди.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- ❑ **“ІНТЕРСПЛАВ проти УКРАЇНИ”**
- ❑ *(Заява № 803/02) РІШЕННЯ 9 січня 2007 року*
- ❑ *2. Нематеріальна шкода*
- ❑ 45. Заявник вимагав символічну суму у розмірі 1 євро на відшкодування нематеріальної шкоди.
- ❑ 46. Уряд залишив питання на розсуд Суду у разі, якщо останній встановить порушення Конвенції.
- ❑ 47. Суд вважає, що в цій справі заявник не вимагав відшкодування матеріальної шкоди. Відповідно, Суд нічого не присуджує.
- ❑ **48. Суд далі зауважує, що, враховуючи обставини даної справи, найбільш прийнятною формою сатисфакції, в принципі, могло б бути усунення адміністративної практики затримки відшкодування ПДВ, яка суперечить статті 1 Першого протоколу.**

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Заява № 52730/09, подана Товариством з обмеженою відповідальністю виробничо-комерційною фірмою «Олімпекс ЛТД» проти України
- 11 лютого 2010 року Суд вирішив комунікувати скаргу заявника, подану за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтю 1 Першого протоколу щодо тривалого невиконання рішення від 26 лютого 2007 року, винесеного на його користь.
- 5 серпня 2010 року Суд отримав підписані сторонами декларації щодо досягнення дружнього врегулювання у справі, згідно з якими заявник **погоджується відмовитись від будь-яких скарг проти України, які стосуються фактів, викладених у цій заяві, в обмін на зобов'язання Уряду виплатити йому 16 559 969,59 грн (шістнадцять мільйонів п'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот шістдесят дев'ять гривень 59 коп.), присуджених рішенням від 26 лютого 2007 року.**

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- **"Совтрансавто-Холдинг" проти України" (заява N 48553/99)
25.07.2002**
- Суд констатировал, что в данном случае затягивание судебной процедуры сверх разумных сроков **могло причинить значительные неприятности и длительную неуверенность у руководителя, администраторов и членов товарищества-заявителя. Вследствие этого он пришел к выводу, что товарищество-заявитель было поставлено в состояние неуверенности, что оправдывает назначение возмещения убытков.**
- 80. Суд считает, что данное дело [«Совтрансавто-холдинг против Украины»] дает такую же возможность. **Так, состояние длительной неуверенности, в котором оказался заявитель, должно было объективно причинить, с одной стороны, значительные трудности в планировании решений, которые должны были приниматься в сфере управления «Совтрансавто-Луганск», а с другой – неприятности в отношении заявителя как холдинга с транспортными товариществами, которые используют марку «Совтрансавто». Кроме этого, эта неуверенность могла причинить вред репутации самой марки в глазах действительных и потенциальных клиентов.**
- 81. Суд также считает, что **серьезность констатированных нарушений** с точки зрения статьи 6 §1 Конвенции оправдывает назначение заявителю дополнительного возмещения убытков.
- 82. В свете вышеприведенных соображений Суд, руководствуясь принципом справедливости, присуждает заявителю как возмещение за моральный вред сумму 75000 евро».

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- «Розгляд питання щодо справедливої сатисфакції провадиться у змагальному режимі. Тільки у першій половині цього року вимоги заявників до держави склали 18 млн 300 тис. євро, в той час як реально Судом було присуджено 110 тис. євро.»

За матеріалами інтерв'ю Урядового уповноваженого Ю. Зайцева
<http://bihun.in.ua/jushits/jurhit/article/409/>

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

□ - **Ваші поради заявникам?**

По-перше, – краще довірити складання заяви **професійному юристові**, але тільки тому, хто дійсно знає Європейську конвенцію та практику її тлумачення і застосування через рішення Суду.

По-друге, – я б радив уникати дуже поширеної помилки – заявляти **завищені, нічим не обґрунтовані вимоги**. Мені здається, тут проглядається таке собі ... «а раптом?!». Себто, заявлю порушення всіх статей Конвенції – дивись, і визнають два-три, або ж буду вимагати справедливую сатисфакцію у мільйон євро – може, тисяч сто-двісті й присудять.

Це призводить лише до затягування розгляду справи.

За матеріалами інтерв'ю Урядового уповноваженого Ю. Зайцева
<http://bihun.in.ua/jushits/jurhit/article/409/>

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

□ Закон чи право?

«Не дай чиновнику вбити в собі юриста. Індикатор – наявність відчуття справедливості». Юрій Зайцев

За матеріалами інтерв'ю Урядового уповноваженого Ю. Зайцева
<http://bihun.in.ua/jushits/jurhit/article/409/>

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Субсидіарна роль ЕСПЛ – право має прийти додому

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Клієнти-юридичні особи_1:

- Банк «УкрСиббанк»
- Банк «Аркада»
- Компанія «Житлобуд»
- Корпорація «Енран»
- Інвестиційна компанія «НЕСТ»
- Новоград-Волинський цукровий завод
- Луцька швейно-трикотажна фабрика «Волинь»

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Клієнти-юридичні особи_2:

- Агрофірма «Зоря»
- Банк «Фінанси і Кредит»
- ООО «Будмайстер»
- ДАК «Укртелеком»
- Торговий Дім «Скала»
- Універмаг «Україна»
- Корпорація «Хортиця»

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Рішення національних судів
стосовно компенсації моральної
(немайнової) шкоди юридичним
особам

- ❑ Агрофірма «Зоря» 966 009 грн.
- ❑ НВФ «Зігрфрід» 250 000 грн.
- ❑ ВАТ «ЛШВТП «Волинь» 150 000 грн.
- ❑ Універмаг «Україна» 192 972 грн.
- ❑ Корпорація «НЕСТ» 700 000 грн.
- ❑ ДАК «Укртелеком» 3 503 060 грн.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Обґрунтування моральної (немайнової) шкоди юридичної особи
- Декліктоцентричний підхід
- Суб`єктноцентричний підхід

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Моральна (немайнова) шкода юридичної особи Пункт 3 Постанови Пленуму Верховного Суду N 5 від 25.05.2001 р.
- З. Під моральною шкодою слід розуміти втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.
- Під немайновою шкодою, заподіяною юридичній особі, слід розуміти втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з приниженням її ділової репутації, посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку, розголошенням комерційної таємниці, а також вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності.

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

□ Предмет доказування:

- втрати немайнового характеру внаслідок ... негативних явищ, заподіяних ... юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.
- втрати немайнового характеру, що настали у зв'язку з:
 - пониженням її ділової репутації,
 - посяганням на фірмове найменування, товарний знак, виробничу марку,
 - розголошенням комерційної таємниці,
 - вчиненням дій, спрямованих на зниження престижу чи підрив довіри до її діяльності.
- наявність причинно-наслідкового зв'язку між порушенням правом та втратами немайнового характеру у вигляді наведеного вище

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- ❑ Фактори моральної (немайнової) шкоди юридичної особи:
 - ❑ погіршення репутації компанії
 - ❑ невизначеність в плануванні діяльності та прийнятті управлінських рішень
 - ❑ перешкоди в управлінні компанією
- ❑ В меншому ступеню на оцінку моральної (немайнової) шкоди юридичної особи можуть впливати:
 - ❑ занепокоєння та незручності, спричинені керівництву компанії
 - ❑ розчарування та зневіра, спричинені членам та засновникам юридичної особи внаслідок правопорушення

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Правові підстави і процесуальні способи доказування_1:
- Запит адвоката чи звернення самого клієнта.
Надається висновок спеціаліста

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Правові підстави і спосіб доказування_2:

- Призначення судово-психологічної експертизи за ухвалою суду.
Надається висновок експерта

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Результат заключення про моральну (немайнову) шкоду для юридичної особи:
 1. Отримання компенсації за порушене право – шляхом обґрунтування спричинення моральної (немайнової) шкоди, розрахунок матеріального еквіваленту, встановлення причинно-наслідкового зв'язку
 2. Отримання аргументів для «дружнього» врегулювання

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

- Висновки
- Спричинення моральної (немайнової) шкоди необхідно доказувати в змагальному процесі
- Належним фахівцем для визначення моральної (немайнової) шкоди юридичної особи може бути фахівець в сфері соціальної психології, психології управлінської діяльності

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Дякую за увагу!

ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ
З КРИМІНАЛЬНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ
13.03.2015 РОКУ

Бажаю успіху!

